

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА**

**ЗАКОН
О МЕЃУБАНКАРСКИМ НАКНАДАМА КОД ПЛАТНИХ
ТРАНСАКЦИЈА НА ОСНОВУ ПЛАТНИХ КАРТИЦА**

Бања Лука, март 2022. године

ЗАКОН О МЕЋУБАНКАРСКИМ НАКНАДАМА КОД ПЛАТНИХ ТРАНСАКЦИЈА НА ОСНОВУ ПЛАТНИХ КАРТИЦА

Предмет Закона

Члан 1.

Овим законом уређују се међубанкарске накнаде које се наплаћују при извршавању платних трансакција на основу платних картица у Републици Српској, код којих су пружалац платних услуга платиоца и пружалац платних услуга примаоца овлашћене организације за обављање послова платног промета у смислу закона којим се уређује унутрашњи платни промет, као и посебна правила пословања у вези са издавањем и прихватањем платних инструмената заснованих на платним картицама.

Примјена Закона

Члан 2.

(1) Одредбе овог закона примјењују се и на платну трансакцију која се извршава на основу платне картице код које је један од пружалаца платних услуга из те трансакције лице обухваћено предметом овог закона, а други пружалац платних услуга је лице које има дозволу надлежног органа за обављање послова платног промета у Федерацији Босне и Херцеговине, односно Брчко Дистрикту Босне и Херцеговине.

(2) Одредбе овог закона не примјењују се на платне трансакције које се извршавају на основу посебних инструмената који се могу користити само ограничено, а испуњавају најмање један од следећих услова:

1) омогућавају њиховом имаоцу прибављање робе и услуга искључиво у просторијама субјекта који издаје ове инструменте или код ограничене мреже продаваца робе и услуга, у складу са уговором који је непосредно закључен са субјектом који се бави издавањем ових инструмената, или за прибављање врло ограниченог избора робе и услуга,

2) издају се на захтјев правног лица, предузетника или субјекта из јавног сектора ради стицања добара или услуга од добављача робе или пружалаца услуга који су о томе закључили уговор са издаваоцем тих инструмената, а уређени су актом надлежног органа јавног сектора да би се остварили одређени социјални или фискални циљеви.

Значење појединих појмова

Члан 3.

(1) Поједини појмови коришћени у овом закону имају следеће значење:

1) нето накнада је укупан износ новчаних средстава, попушта (олакшица) или других врста подстицаја које издавалац прима од картичних система плаћања, прихватиоца или било ког другог посредника у вези с платним трансакцијама на основу платних картица и повезаним активностима, који је умањен за износ новчаних средстава, попушта (олакшица) или других врста подстицаја које издавалац даје картичним системима плаћања у вези с тим трансакцијама и активностима,

2) трговачка накнада је накнада коју прихватиоцу плаћа трговац у вези с платном трансакцијом на основу платне картице,

3) пружаоци платних услуга су банке и друге овлашћене организације за обављање послова платног промета у складу са законима којима се уређују унутрашњи платни промет и платне трансакције,

4) прихватилац је пружалац платних услуга који се, у складу са уговором закљученим са примаоцем плаћања, обавезао да пружа платне услуге прихватања платних трансакција на основу платне картице и извршавања тих платних трансакција ради преноса новчаних средстава примаоцу плаћања,

5) издавалац је пружалац платних услуга који се, у складу са уговором закљученим са платиоцем, обавезао да том лицу пружа платне услуге издавања платног инструмента за иницирање платних трансакција на основу платних картица и извршавања тих платних трансакција,

б) потрошач је физичко лице, корисник платних услуга, које закључује уговоре о платним услугама које су предмет овог закона у сврхе које нису намијењене његовој пословној или другој комерцијалној дјелатности,

7) корисник платних услуга (учесник у платном промету) је физичко или правно лице које користи или је користило платну услугу у својству платиоца или примаоца плаћања или се пружаоцу платних услуга обратило ради коришћења тих услуга,

8) платилац (дужник из платне трансакције на основу платне картице) је физичко или правно лице које има рачун и које даје сагласност да се на терет овог рачуна изврши налог за плаћање, односно платна трансакција на основу платне картице, а ако нема рачуна платилац је физичко или правно лице које даје налог за плаћање,

9) прималац плаћања (повјерилац, трговац) је физичко или правно лице које је одређено као прималац новчаних средстава која су предмет платне трансакције на основу платне картице,

10) платна трансакција је пренос новчаних средстава који иницира платилац, односно друго лице у његово име или прималац плаћања, без обзира на однос између платиоца и примаоца плаћања,

11) платна трансакција на основу платне картице јесте платна трансакција која се иницира и извршава на основу употребе платне картице путем картичног, телекомуникационог, дигиталног или информационо-технолошког уређаја или софтвера, у складу с пословним правилима картичних система плаћања и коришћењем инфраструктуре тих система, а која се не сматра кредит (енгл. Credit) трансфером или дебит (енгл. Debit) трансфером у смислу закона којим се уређују платне трансакције,

12) платна картица је врста платног инструмента која се користи за иницирање платне трансакције,

13) кредитна картица је платна картица која се користи за иницирање трансакције кредитном картицом,

14) трансакција кредитном картицом је платна трансакција на основу платне картице код које се платилац задужује за износ трансакције у цијелости или дјелимично на унапријед утврђени календарски дан, у складу са условима утврђеним уговором о издавању кредитне картице, без обзира на то да ли се обрачунава и плаћа камата,

15) дебитна картица је врста платне картице која се користи за иницирање трансакције дебитном картицом, укључујући и картицу са унапријед уплаћеним средствима (припејд картицу) и сваку другу платну картицу која није кредитна картица,

16) трансакција дебитном картицом је платна трансакција на основу платне картице која није трансакција кредитном картицом,

17) картица са унапријед уплаћеним средствима (припејд картица) је врста платне картице на којој је похрањен електронски новац,

18) пословна картица је платна картица издата пословним субјектима која је ограничена за употребу само у пословне сврхе, а плаћања извршена њеном употребом наплаћују се на терет ових субјеката,

19) платни бренд је сваки материјални или дигитални назив, израз, ознака, симбол или њихова комбинација, којима се означава картични систем плаћања у оквиру којег се извршава платна трансакција на основу платне картице,

20) кобрендирање платног инструмента је укључивање најмање једног платног бренда и најмање једног бренда који није платни бренд на истом платном инструменту заснованом на платној картици,

21) платна апликација је рачунарски софтвер или одговарајући еквивалент учитан на рачунару, мобилном телефону или било ком другом уређају који омогућава да се иницира платна трансакција на основу платне картице, као и да платилац изда платни налог,

22) картични систем плаћања означава јединствен скуп правила, пракси, стандарда или оперативних смјерница за извршавање платних трансакција на основу платних картица, а обухвата и посебно тијело, организацију или субјекта који доносе одлуке о пословању овог система и одговорни су за пословање тог система,

23) четворострани картични систем плаћања је картични систем плаћања у којем се платне трансакције на основу платних картица извршавају са рачуна платиоца на рачун примаоца плаћања уз посредовање картичног система плаћања, издаваоца на страни платиоца и прихватиоца на страни примаоца плаћања,

24) тространи картични систем плаћања јесте картични систем плаћања који непосредно пружа услугу прихватања и издавања платне картице и у оквиру кога се извршавају платне трансакције на основу платних картица, при чему се тространи картични систем плаћања који другом пружаоцу платних услуга да овлашћење да издаје платне инструменте засноване на платној картици или да прихвата платне трансакције на основу ових платних инструмената, односно који те платне инструменте издаје с партнером у оквиру споразума о кобрендирању или преко заступника – сматра четвоространим картичним системом плаћања,

25) процесор је лице које пружа техничку услугу обраде или преноса налога за плаћање између прихватиоца и издаваоца,

26) платни инструмент заснован на платној картици је сваки платни инструмент, укључујући и платну картицу, рачунар, мобилни телефон или било које друго техничко средство које садржи платну апликацију, који омогућава платиоцу да иницира платну трансакцију на основу платне картице.

(2) Поједини појмови који су дефинисани у законима којима се уређују платне трансакције и унутрашњи платни промет имају исто значење и у овом закону, ако није другачије одређено овим законом.

Примјена других закона Члан 4.

На питања која нису уређена овим законом примјењују се одредбе закона којима се уређују унутрашњи платни промет и платне трансакције.

Међубанкарска накнада Члан 5.

(1) Међубанкарска накнада означава накнаду, укључујући нето накнаду и било који други уговорени износ новчаних средстава, која се непосредно или посредно (нпр. преко трећих лица) плаћа за платну трансакцију на основу платне картице између издаваоца и прихватиоца који учествују у извршењу те трансакције.

(2) Међубанкарска накнада код трансакције дебитном картицом не може бити виша од 0,2% вриједности извршене трансакције.

(3) Међубанкарска накнада код трансакције кредитном картицом не може бити виша од 0,3% вриједности извршене трансакције.

(4) Пружалац платних услуга не може наплатити нити понудити међубанкарску накнаду супротно ст. 2. и 3. овог члана.

(5) Ради примјене ограничења из ст. 2 и 3. овог члана, сваки уговорени износ новчаних средстава, укључујући нето накнаду, који има исти предмет или ефекат као међубанкарска накнада, а који издавалац прима од картичних система плаћања, прихватиоца или било ког другог посредника у вези са платним трансакцијама на основу платних картица или повезаних активности, сматра се дијелом међубанкарске накнаде.

(6) Одредбе овог члана не примјењују се на:

1) платне трансакције на основу платних картица које се односе на исплату готовог новца на банкоматима, на шалтерима пружалаца платних услуга или на продајним мјестима код прималаца плаћања,

2) платне трансакције на основу пословних картица,

3) платне трансакције на основу платних картица које је издао тространи картични систем плаћања.

(7) Накнаде за активности картичног система плаћања и накнаде за услуге обраде или преноса налога за плаћање између прихватиоца и издаваоца (услуге процесора) обавезно се исказују појединачно.

(8) Пружаоци платних услуга дужни су да Агенцији за банкарство Републике Српске (у даљем тексту: Агенција) достављају податке о накнадама из овог члана.

(9) Агенција доноси акт којим прописује садржину, рокове и начин достављања података које су пружаоци платних услуга дужни да јој достављају.

Избор платног брэнда и платне апликације Члан 6.

(1) Издавалац има право да укључи два или више различитих платних брэндова или платних апликација на платном инструменту на основу платне картице.

(2) Правилима картичних система плаћања или другим сличним мјерама не може се спријечити нити ограничити издавалац да поступи у складу са ставом 1. овог члана.

(3) Приликом закључивања уговора о платној услузи, потрошач има право да му се изда платни инструмент заснован на платној картици са два или више платних брэндова, ако пружалац платних услуга нуди такву услугу.

(4) Пружалац платних услуга је дужан да у примјереном року прије закључења уговора о платној услузи потрошачу достави јасне и објективне информације о платним брэндовима са којим је та услуга повезана, као и о њиховим карактеристикама, укључујући њихове могућности и примјенљивост, трошкове и мјере заштите.

(5) Све разлике у третману издавалаца или прихватилаца садржане у правилима картичног система плаћања или у одредбама уговора о давању одобрења за приступање

овом систему, а које су посљедица укључивања два или више различитих платних брендова или више платних апликација истог платног бренда на платном инструменту заснованом на платној картици, заснивају се на објективним разлозима и недискриминацији.

(6) Посебно тијело картичног система плаћања не може издаваоцу или прихватиоцу наметнути обавезу извјештавања, обавезу плаћања накнада или друге сличне обавезе са истим циљем или ефектом, за платне трансакције које се не извршавају коришћењем тог система, а извршавају се употребом уређаја на коме је присутан и платни бренд тог система.

(7) Начела усмјеравања или еквивалентне мјере намијењене усмјеравању платних трансакција кроз специфичан канал или поступак, као и други технички и сигурносни стандарди и захтјеви у вези са употребом два или више платних брендова и платних апликација на платном инструменту заснованом на платној картици обавезно су недискриминаторни и примијењени на недискриминаторан начин.

(8) Картични системи плаћања, издаваоци, прихватиоци, процесори и други пружаоци техничких услуга не могу на платним инструментима заснованим на платној картици или на опреми која се примјењује на мјесту продаје успоставити аутоматске механизме, софтвер или друге уређаје којима би се платиоцу или трговцу ограничио избор платног бренда или платне апликације приликом употребе платног инструмента заснованог на платној картици.

(9) Прималац плаћања може на опреми коју користи на свом мјесту продаје употребљавати аутоматски механизам којим се врши избор одређеног платног бренда или платне апликације, али му није дозвољено да ограничи платиоца да изабере платни бренд или платну апликацију који би били различити од оних који су одабрани тим аутоматским механизмом, под условом да тај прималац плаћања прихвата изабрани платни бренд или платну апликацију.

Раздвајање накнада Члан 7.

(1) Прихватилац је дужан да примаоцу плаћања нуди и обрачунава појединачно трговачке накнаде за различите врсте платних картица и различите брендове за чију се употребу плаћају различите међубанкарске накнаде или различите накнаде картичних система плаћања.

(2) У случају из става 1. овог члана, прихватилац може примаоцу плаћања обрачунати јединствену накнаду за све или више врста платних картица и платних брендова које тај прималац плаћања прихвата, само ако је прималац плаћања то од њега захтијевао у писаној форми, након пријема понуде из става 1. овог члана.

(3) У уговору о платној услузи који закључује са примаоцем плаћања, прихватилац је дужан да појединачно прикаже информације о износу свих накнада из става 1. овог члана (трговачка накнада, међубанкарска накнада и накнада картичног система плаћања), и то за све платне брендове и врсте платних картица, осим ако је прималац плаћања, након пријема понуде из става 1. овог члана, захтијевао у писаној форми другачије поступање прихватиоца.

Правило о прихватању свих картица
Члан 8.

(1) Пружаоци платних услуга могу обавезати примаоце плаћања, који прихватају платни инструмент заснован на платној картици једног издаваоца, да прихватају и друге платне инструменте засноване на платним картицама који су издати у оквиру истог картичног система плаћања, само ако су испуњени сљедећи услови:

1) платни инструменти су засновани на истом платном бренду и истој врсти платне картице (дебитна или кредитна картица),

2) платни инструменти засновани на платним картицама издају се потрошачима,

3) међубанкарска накнада код платних трансакција које се извршавају примјеном ових платних инструмената обрачунава се и наплаћује у складу са чланом 5. овог закона.

(2) Одредбе става 1. овог члана не доводе у питање право картичних система плаћања или пружаоца платних услуга да утврде да платне картице не могу бити одбијене по основу идентитета издаваоца или корисника платне картице.

(3) Прималац плаћања, који одлучи да не прихвати све платне инструменте засноване на платним картицама одређеног картичног система плаћања, дужан је да о томе јасно и недвосмислено обавијести потрошача, истовремено са давањем обавјештења о платним инструментима заснованим на платним картицама тог картичног система плаћања које тај прималац плаћања прихвата.

(4) Прималац плаћања је дужан да информације из става 3. овог члана видно истакне на улазу у продајни објекат и на наплатном мјесту.

(5) У случају трговине коришћењем средстава комуникације на даљину (нпр. електронска трговина), прималац плаћања је дужан да информације из става 3. овог члана објави на својој интернет страници или на другом одговарајућем електронском или мобилном медију, при чему се ове информације обавезно пружају платиоцу у примјереном року, а прије него што закључи уговор са примаоцем плаћања.

(6) Издавалац је дужан да обезбиједи да платни инструмент заснован на платној картици буде електронски и визуелно препознатљив, на начин који омогућава примаоцу плаћања и платиоцу да недвосмислено идентификују платни бренд и врсту платне картице (дебитна, кредитна или пословна картица) коју је платилац изабрао.

Недозвољени утицај на примаоца плаћања код употребе платних инструмената
Члан 9.

(1) Правилима картичних система плаћања и уговором између прихватиоца и примаоца плаћања или на било који други начин који укључује утицај картичних система плаћања или прихватиоца, не може се примаоцу плаћања забранити да:

1) усмјери потрошача на употребу било ког платног инструмента,

2) даје предност платним инструментима заснованим на платним картицама одређеног картичног система плаћања,

3) обавијести платиоца о међубанкарским накнадама, накнадама картичних система плаћања и трговачким накнадама које плаћа.

(2) Ставом 1. овог члана не доводе се у питање одредбе о накнадама, попустима или другим механизмима усмјеравања, утврђене законом којим је уређен платни промет и заштита потрошача.

(3) Банка не може да закључивање уговора о прихватању и извршавању платних трансакција на основу платне картице са примаоцем плаћања услови пружањем услуге плаћања са повратом готовине.

(4) Прималац плаћања има право на накнаду од прихватиоца по основу пружања услуге плаћања са повратом готовине, у складу са закљученим уговором о прихватању и извршавању платних трансакција на основу платне картице са банком и законом којим се уређују облигациони односи.

(5) Прихватилац је дужан да примаоца плаћања информише о висини накнаде коју прихватилац наплаћује од издаваоца по основу услуге плаћања са повратом готовине.

Информације за примаоца плаћања о појединачним платним трансакцијама на основу платних картица

Члан 10.

(1) Након извршења појединачне платне трансакције на основу платне картице, прихватилац је дужан да примаоцу плаћања достави сљедеће информације:

1) референтну ознаку која примаоцу и платиоцу плаћања омогућава идентификацију појединачне платне трансакције на основу платне картице,

2) износ појединачне платне трансакције у валути у којој је извршено плаћање у корист рачуна примаоца плаћања,

3) износ свих накнада које се односе на појединачну платну трансакцију на основу платне картице, са посебно назначеним износом трговачке накнаде, међубанкарске накнаде и накнаде картичног система плаћања.

(2) Информације из става 1. овог члана могу бити збирно приказане по платном бренду, платној апликацији, врсти платног инструмента и износу међубанкарских накнада које се примјењују на платну трансакцију, ако је прималац плаћања претходно дао сагласност у писаној форми или форми електронског документа.

(3) Уговором између прихватиоца и примаоца плаћања може се утврдити да се информације из става 1. овог члана достављају или чине доступним периодично, а најмање једном мјесечно, на уговорени начин, који омогућава примаоцу плаћања да их чува и репродукује у неизмијењеном облику.

Заштита права и интереса корисника платних услуга

Члан 11.

(1) Ако се издавалац или прихватилац не придржавају одредаба овог закона или прописа донесених на основу њега, корисник платних услуга физичко лице има право на заштиту својих права и интереса у складу са законом којим се уређује унутрашњи платни промет и законом којим се уређује пословање банака, а којим је уређена област заштите права и интереса корисника финансијских услуга.

(2) На поступак остваривања заштите права и интереса корисника платних услуга из става 1. овог члана примјењују се одредбе закона којим се уређује пословање банака, а којим је уређена област заштите права и интереса корисника финансијских услуга.

Надзор над пружаоцима платних услуга и картичних система плаћања, процесора и других пружалаца техничких услуга

Члан 12.

(1) Агенција врши надзор над примјеном одредаба овог закона код банака на начин и у поступку који су прописани законом којим се уређује пословање банака, закона којим се уређује унутрашњи платни промет, закона којим се уређују платне

транзакције, другим законима, као и прописима донесеним на основу овог и других закона.

(2) Агенција врши надзор над примјеном одредаба овог закона код осталих пружалаца платних услуга и јавног поштанског оператера на начин и у поступку који су прописани законом којим се уређује унутрашњи платни промет и посебним законима.

(3) Ако се у поступку надзора из ст. 1. и 2. овог члана утврди да је субјекат надзора поступио супротно овом закону или прописима донесеним на основу њега, Агенција према њему предузима мјере које према том субјекту може предузети у складу са законом којим се уређује пословање банака, законом којим се уређује унутрашњи платни промет и посебним законима, укључујући и изрицање новчане казне коју, у складу са одредбама тог закона, може изрећи том субјекту и члану његовог органа управљања, односно одговорном лицу у том субјекту.

(4) Агенција, сходном примјеном закона којим се уређује унутрашњи платни промет, закона којим се уређују платне трансакције, закона којим се уређује пословање банака и других посебних закона, врши контролу над примјеном одредаба овог закона од стране картичних система плаћања, процесора и других пружалаца техничких услуга којима се подржава извршавање платних трансакција које су предмет овог закона, односно лица која су одговорна за пословање ових субјеката.

(5) Агенција може, писменим путем, захтијевати од картичног система плаћања, процесора и других пружалаца техничких услуга да, у остављеном року, доставе све информације и податке потребне за контролу поштовања одредаба овог закона о међубанкарској накнади.

(6) У поступку контроле из става 4. овог члана, Агенција може изрећи сљедеће мјере:

- 1) наложити усклађивање пословања са овим законом,
- 2) привремено забранити пружање једне или више услуга, у трајању до годину дана,
- 3) поднијети захтјев надлежном органу за покретање принудне ликвидације контролисаног субјекта.

(7) Субјекат, односно лице из става 4. овог члана које нема сједиште или огранак уписан у регистар надлежног органа у Републици Српској, дужно је да обавијести Агенцију о свом пословном имену, сједишту и начину на који ће се с њиме обављати комуникација, да са Агенцијом сарађује и да јој на њен захтјев доставља све тражене податке и документацију у вези с примјеном одредаба овог закона.

Надзор над трговцима Члан 13.

Надзор над примјеном одредаба овог закона и инспекцијски надзор, који се односе на трговце као примаоце плаћања, врше надлежни органи одређени законом којим се уређује заштита потрошача и органи надлежни за инспекцијски надзор, у складу са законом којим се уређује рад инспекција у Републици Српској.

Новчана казна у поступку остваривања заштите права и интереса корисника платних услуга Члан 14.

(1) Новчаном казном од 10.000 КМ до 40.000 КМ казниће се пружалац платних услуга, ако:

1) наплати или понуди међубанкарску накнаду супротно овом закону (члан 5. ст. 2, 3. и 4),

2) нуди платну услугу издавања платног инструмента заснованог на платној картици са два или више платних брендова, па одбије да овај платни инструмент изда потрошачу под условима под којима ту услугу нуди (члан 6. став 3),

3) у примјереном року, прије закључења уговора о издавању платног инструмента заснованог на платној картици са два или више платних брендова, не достави потрошачу јасне и објективне информације о платним брендovima са којима је услуга издавања тог платног инструмента повезана, као и о њиховим карактеристикама, укључујући њихове могућности и примјенљивост, трошкове и мјере заштите (члан 6. став 4),

4) на платном инструменту заснованом на платној картици или на опреми која се примјењује на мјесту продаје установи аутоматске механизме, софтвер или друге уређаје којима би се платиоцу или примаоцу плаћања ограничио избор платног бренда или платне апликације при употреби платног инструмента заснованог на платној картици (члан 6. став 8),

5) трговачке накнаде примаоцу плаћања не нуди или не обрачунава појединачно за различите врсте и брендове платних картица за чију се употребу плаћају различите међубанкарске накнаде или различите накнаде картичних система плаћања (члан 7. став 1), односно ако супротно овом закону обрачунава трговцу јединствену накнаду за све или више врста и брендова платних картица које тај прималац плаћања прихвата (члан 7. став 2),

6) у уговору о платној услузи који закључује са примаоцем плаћања не прикаже појединачно за све платне брендове и врсте платних картица информације о износу свих накнада (трговачка накнада, међубанкарска накнада и накнада картичних система плаћања) (члан 7. став 3),

7) се прималац плаћања који прихвата платни инструмент заснован на платној картици једног издаваоца обавезе да прихвата и друге платне инструменте засноване на платним картицама који су издати у оквиру истог картичног система плаћања, а да притом нису испуњени услови прописани овим законом (члан 8. став 1),

8) не обезбиди да платни инструмент заснован на платној картици буде електронски и визуелно препознатљив, на начин који омогућава примаоцу плаћања и платиоцу да недвосмислено идентификују платни бренд и врсту платне картице коју је изабрао платилац (члан 8. став 6),

9) забрани трговцу да усмјери потрошача на употребу било ког платног инструмента, да даје предност платним инструментима заснованим на платним картицама одређеног картичног система плаћања или да обавијести платиоца о међубанкарским накнадама, накнадама картичних система плаћања и трговачким накнадама које плаћа (члан 9. став 1),

10) након извршења појединачне платне трансакције на основу платне картице, примаоцу плаћања у уговореним роковима и на уговорени начин не достави референтну ознаку која примаоцу плаћања омогућава идентификацију ове платне трансакције, износ те платне трансакције у валути у којој је одобрен платни рачун примаоца плаћања и износ свих накнада које се односе на ту платну трансакцију, са посебно назначеним износом трговачке накнаде, међубанкарске накнаде и накнаде картичног система плаћања (члан 10),

11) наплати или понуди међубанкарску накнаду супротно овом закону (члан 16).

(2) За прекршај из става 1. овог члана казниће се и одговорно лице пружаоца платних услуга, новчаном казном од 2.500 КМ до 10.000 КМ.

Прекршаји примаоца плаћања Члан 15.

(1) Новчаном казном од 5.000 КМ до 20.000 КМ казниће се прималац плаћања који је правно лице, ако:

1) ограничи платноца да изабере платни бренд или платну апликацију коју прималац плаћања прихвата, а који су различити од платног бренда или платне апликације који би били одабрани примјеном аутоматског механизма који прималац плаћања употребљава на свом мјесту продаје (члан 6. став 9),

2) не обавијести потрошача о томе да не прихвата све платне инструменте засноване на платним картицама одређеног картичног система плаћања, и то јасно и недвосмислено, истовремено с давањем обавјештења о платним инструментима заснованим на платним картицама тог картичног система плаћања које прихвата (члан 8. став 3),

3) информације не истакне видно на улазу у продајни објекат и на наплатном мјесту (члан 8. став 4),

4) у случају трговине коришћењем средстава комуникације на даљину, информације не објави на својој интернет страници или на другом одговарајућем електронском или мобилном медију или ове информације не пружи платноцу у примјереном року прије закључења уговора (члан 8. став 5).

(2) За прекршај из става 1. овог члана казниће се одговорно лице примаоца плаћања који је правно лице, новчаном казном од 500 КМ до 2.000 КМ.

(3) За прекршај из става 1. овог члана казниће се прималац плаћања који је предузетник, новчаном казном од 200 КМ до 800 КМ.

(4) За прекршај из става 1. овог члана казниће се прималац плаћања који је физичко лице, новчаном казном од 100 КМ до 400 КМ.

Привремено одступање од прописане висине међубанкарске накнаде Члан 16.

(1) Изузетно од члана 5. став 2. овог закона, пружалац платне услуге може у року од три мјесеца од ступања на снагу овог закона нудити и наплатити међубанкарску накнаду за трансакције дебитном картицом у износу већем од прописаног износа, али не већем од 0,5% вриједности извршене трансакције дебитном картицом.

(2) Изузетно од члана 5. став 3. овог закона, пружалац платне услуге може у року од три мјесеца од ступања на снагу овог закона нудити и наплатити међубанкарску накнаду за трансакције кредитном картицом у износу већем од прописаног износа, али не већем од 0,6% вриједности извршене трансакције кредитном картицом.

Важење платних инструмената заснованих на платној картици Члан 17.

Платни инструменти засновани на платној картици издати до дана истека рока за усклађивање пружаоца платних услуга са овим законом, могу се користити до истека рока важења који је означен на тим инструментима, без обзира на то да ли је издавалац поступио у складу са чланом 8. став 6. овог закона.

Доношење подзаконских прописа
Члан 18.

Агенција ће донијети подзаконски пропис из члана 5. став 9. овог закона у року од мјесец дана од дана ступања на снагу овог закона.

Усклађивање са одредбама овог закона
Члан 19.

Пружаоци платних услуга дужни су да своје пословање и интерне акте ускладе са одредбама овог закона у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Ступање на снагу
Члан 20.

Овај закон се објављује у „Службеном гласнику Републике Српске“, а ступа на снагу три мјесеца од дана објављивања.

Број:
Датум:

ПРЕДСЈЕДНИК
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Недељко Чубриловић

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ
ПРИЈЕДЛОГА ЗАКОНА О МЕЃУБАНКАРСКИМ НАКНАДАМА КОД
ПЛАТНИХ ТРАНСАКЦИЈА НА ОСНОВУ ПЛАТНИХ КАРТИЦА

I УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење Закона о међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица садржан је у Амандману XXXII на члан 68. Устава Републике Српске, тачка 7, према којем Република Српска, између осталог, уређује и обезбјеђује банкарски систем, као и у члану 53. Устава Републике Српске, према којем Република Српска обезбјеђује заштиту потрошача, те у члану 70. тачка 2. Устава Републике Српске, којим је уређено да Народна скупштина Републике Српске доноси законе, друге прописе и опште акте.

II УСКЛАЂЕНОСТ СА УСТАВОМ, ПРАВНИМ СИСТЕМОМ И ПРАВИЛИМА НОРМАТИВНОПРАВНЕ ТЕХНИКЕ

Према Мишљењу Републичког секретаријата за законодавство, број: 22.03-020-488/22 од 16. фебруара 2022. године, уставни основ за доношење овог закона садржан је у Амандману XXXII на члан 68. тачка 7. Устава Републике Српске, према којој Република, између осталог, уређује и обезбјеђује банкарски систем, те у члану 53. Устава Републике Српске, према којем Република обезбјеђује заштиту потрошача. Такође, према члану 70. тачка 2. Устава, Народна скупштина доноси законе, друге прописе и опште акте.

Овај секретаријат је на Нацрт закона о међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица, актом број: 22.03-020-2908/21 од 8. октобра 2021. године, дао позитивно мишљење, а Народна скупштина је Нацрт закона усвојила на Деветнаестој редовној сједници, одржаној 1. децембра 2021. године.

Имајући у виду тренд раста употребе платних картица као инструмента безготовинског плаћања, разлози за доношење овог закона садржани су у потреби заштите интереса корисника платних услуга на начин да им се обезбиједи равноправан положај на тржишту уводећи правила пословања за платне трансакције приликом којих се користе платне картице.

Овим законом уређују се међубанкарске накнаде које се наплаћују при извршавању платних трансакција на основу платних картица, као и правила пословања у вези са издавањем и прихватањем платних инструмената заснованих на платним картицама.

Разлике између Нацрта и Приједлога закона, које су резултат скупштинске и стручне расправе, огледају се у техничким корекцијама и прецизирању права примаоца плаћања на накнаду од прихватиоца по основу пружања услуга са повратом готовине, као и у обавези прихватиоца да примаоца плаћања информише о одговарајућој висини накнаде.

Наведене измјена Приједлога у односу на Нацрт закона обрађивач је ускладио са Правилима за израду закона и других прописа Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 24/14).

Будући да је Републички секретаријат за законодавство утврдио да је овај приједлог усклађен са Уставом, правним системом Републике и Правилима за израду закона и других прописа Републике Српске, мишљења смо да се Приједлог закона о

међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица може упутити даље на разматрање.

III УСКЛАЂЕНОСТ СА ПРАВНИМ ПОРЕТКОМ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Према Мишљењу Министарства за европске интеграције и међународну сарадњу, број: 17.03-020-888/22 од 18. марта 2022. године, а након увида у прописе Европске уније и анализе одредаба Приједлога закона о међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица (у даљем тексту: Приједлог), установљен је обавезујући секундарни извор права ЕУ који се односи на материју достављеног приједлога. Предлагач је вршио усклађивање са поменутим извором права, због чега је у Изјави о усклађености наведена оцјена „Усклађено“.

Предметну материју, у дијелу примарних извора права ЕУ, уређује Уговор о функционисању Европске уније, Дио први – Начела, Глава I – Одредбе које имају општу примјену, члан 16. став 1, Глава VII – Општа правила о конкуренцији, опорезивању и усклађивању закона, Поглавље 3 – Усклађивање закона, члан 114¹.

Приликом израде Приједлога вршено је усклађивање са Регулацивом (ЕУ) бр. 2015/751 Европског парламента и Савјета од 29. априла 2015. године о међубанкарским накнадама за платне трансакције засноване на картицама². Ова регулатива прописује висину горње границе међубанкарских накнада, повећава транспарентност накнада омогућавајући трговцима да знају ниво накнаде плаћене при прихватању различитих платних картица, повећава конкурентност пружајући потрошачима већу могућност избора између различитих врста платних картица и пружаоца платних услуга. Регулацива има за циљ унапређење и промоцију јединственог дигиталног тржишта, те сигурнију и јефтинију наплату, као и развој иновативних технологија плаћања.

Детаљан преглед усклађености одредаба Приједлога са наведеном регулативом садржан је у Упоредном приказу усклађености Приједлога закона о међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица са прописима ЕУ.

Напомињемо да ће доношење Приједлога допринијети испуњавању обавеза из члана 89. ССП-а³, које се односе на сарадњу уговорних страна у области банкарства, осигурања и осталих финансијских услуга.

IV РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Доношењем Закона о унутрашњем платном промету („Службени гласник Републике Српске“, бр. 52/12, 92/12 и 58/18) постојећи систем платног промета је унапријеђен и дограђен у складу са међународним стандардима и позитивном праксом земаља из окружења. Наведеним законом није мијењан начин обављања послова платног промета у овлашћеним организацијама, већ су дате претпоставке за унапређивање платног промета и повећање заштита корисника платних услуга. Такође, створени су предуслови за раст безготовинских платних трансакција, односно раст употребе платних картица, као инструмената безготовинског плаћања у односу на употребу готовог новца.

¹ *Treaty on the Functioning of the European Union, Part One – Principles, Title II – Provisions Having General Application, Article 16 Paragraph 1, Title VII, – Common rules on competition, taxation and approximation of laws, Chapter 3 – Approximation of laws, Article 114.*

² *Regulation (EU) 2015/751 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2015 on interchange fees for card-based payment transactions.*

³ Споразум о стабилизацији и придруживању између европских заједница и њихових држава чланица и БиХ („Службени гласник БиХ – Међународни уговори“, број 10/08).

Имајући у виду да су савремени методи плаћања, нарочито платне картице, све више у употреби у Републици Српској, баш као и у земљама у окружењу и земљама Европске уније, предлаже се доношење Закона о међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица (у даљем тексту: Закона), којим би се ограничила међубанкарска накнада, ради:

- повећања транспарентности накнада које трговци плаћају,
- смањења коначне цијене трансакција,
- већег обима безготовинског плаћања,
- мањих трошкова прихватања платних картица на продајним мјестима трговаца и
- смањења обима сиве економије.

Како би се наставио тренд раста употребе овог инструмента безготовинског плаћања, заштитили интереси корисника платних услуга (то јест учесника у платном промету) и омогућио равноправан положај свих учесника на тржишту платних картица, Законом су предложена и одређена правила пословања код платних трансакција на основу платних картица.

У Републици Српској укупан број издатих платних картица физичким лицима на крају 2020. године износио је 540.803, од којих су 395.705 биле дебитне картице или 73%, а 145.098 – кредитне картице, односно 27%. У односу на 2019. годину примјетан је значајан раст издатих кредитних картица, као и њихово учешће у укупном броју платних картица. Према подацима које је Агенција за банкарство Републике Српске прикупила од пружалаца платних услуга, евидентан је раст износа платних трансакција на основу платних картица. Укупан износ платних трансакција извршених преко дебитних и кредитних картица на крају 2020. године износио је 2.333.956.240 КМ (већи за 8% у односу на 2019. годину), од чега се на трансакције дебитном картицом односи 78,8% укупног износа платних трансакција на основу платних картица, а 21,2% на трансакције кредитном картицом.

Употреба платних картица има бројне предности за потрошаче, трговце, овлашћене организације, али и за друштво у цјелини. Основна карактеристика платне картице као платног инструмента јесте омогућавање плаћања робе и услуга, као и подизање готовог новца на банкоматима (и продајним мјестима). Предности коришћења платних картица за потрошаче огледају се у константном приступу новцу на рачуну, без обзира на то да ли се потрошач налази у земљи или иностранству, једноставности при плаћању и могућности плаћања путем интернета. Такође, једна од предности употребе платних картица за потрошача јесте да се за извршење платних трансакција на основу платних картица не наплаћује додатна накнада. Платна картица своме кориснику пружа већу сигурност у случају губитка картице у односу на ношење готовог новца, те омогућава да корисник не дође у посјед фалсификованог новца.

С друге стране, предности прихватања картичних плаћања за трговца огледају се у смањеним трошковима који се односе на полог пазара у складу са Уредбом о условима и начину плаћања готовог новца („Службени гласник Републике Српске“, бр. 86/12 и 10/14), односно смањује се број одлазака трговца код пружаоца платних услуга ради уплате готовог новца, као и накнаде које трговац по том основу плаћа банкама и другим овлашћеним организацијама.

Даље, пружаоци платних услуга остварују додатне приходе кроз пружање услуга издавања платних картица (приход од међубанкарских накнада, накнада за издавање картица, периодичних накнада које се наплаћују корисницима картица), као и услуга прихватања тих картица (приход од трговачке накнаде, од накнаде за употребу POS

терминала и слично). Предност обављања послова издавања и прихватања картица за пружаоце платних услуга огледа се и на расходној страни, смањењем трошкова обраде готовог новца и оперативних трошкова услуживања клијената. Поред тога, банка може имати корист од промоције одређених платних картица на укупно пословање.

Коначно, употреба платних картица и других облика безготовинског плаћања доноси корист друштву, смањењем обима сиве економије и подстицања финансијске инклузије.

Показатељи развијености тржишта платних картица у Републици Српској

Основна подјела платних картица је према доспијећу и измирењу трошкова, те се у складу с тим платне картице дијеле на дебитне (плаћање одмах) и кредитне (плаћање касније). Према расположивим подацима, у 2020. години је путем банака са сједиштем у Републици Српској извршено укупно 23.423.519 трансакција са платним картицама, са укупним прометом у износу од 2.400.000.000 КМ, што значи да је просјечна вриједност једне трансакције око 103 КМ. Просјечан годишњи промет по једној картици издатој од ових банака у истој години износио је 4.342 КМ.

Када је у питању развијеност прихватне мреже, АТМ уређаја и POS терминала, подаци Агенције за банкарство Републике Српске за 2020. годину показују да је у Републици Српској инсталирано 6.029 POS терминала (од чега 5.850 код трговаца, а 179 код самих банака) и 394 АТМ уређаја.

Табела 1. Преглед прихватне мреже у Републици Српској

Врста уређаја	31. 12. 2019.			31. 12. 2020.		
	у банци	изван банке	УКУПНО	у банци	изван банке	УКУПНО
POS	180	6.033	6.213	179	5.850	6.029
АТМ	265	127	392	264	130	394

Извор: Агенција за банкарство Републике Српске.

Према показатељу, број банкомата и број POS уређаја на 100.000 становника, који износи 34,67 банкомата, односно 530,59 POS уређаја у 2020. години, Република Српска заостаје за земљама окружења, посебно у односу на Хрватску, чији показатељи износе 120,92 и 2.659,96, респективно⁴. Према наведеним показатељима евидентно је блаже заостајање у односу на Србију, у којој број банкомата на 100.000 становника износи 44,08, док број POS уређаја на 100.000 становника износи 1.416,68⁵.

Табела 2. Распрострањеност прихватне мреже у Републици Српској у 2020. години

Банкомати и POS уређаји	
Банкомати	394
POS уређаји	6.029

⁴ Извор података: <https://www.hnb.hr/analize-i-publikacije/redovne-publikacije/platne-kartice-i-karticne-transakcije>.

⁵ Извор података за прихватну мрежу: https://nbs.rs/sr_RS/ciljevi-i-funkcije/platni-sistem/statistika/; извор података о броју становника у Србији <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/oblasti/stanovnistvo/procene-stanovnistva>.

Број банкомата на 100.000 становника ⁶	34,67
Број POS уређаја на 100.000 становника	530,59
Број банкомата по km ²⁷	0,02
Број POS уређаја по km ²	0,24

На тржишту се користи 554.238 картица, од којих се 540.803 односе на картице физичких лица – потрошачке картице, док се свега 13.435 односи на пословне картице. Према врсти картице, најзаступљеније су дебитне картице, уз напомену да број кредитних картица потрошача, посебно кредитних картица са одгођеним плаћањем, биљежи раст у 2020. у односу на претходну годину.

Табела 3. Промет платним картицама према врсти картице и обиму трансакција у Републици Српској

Врста картице	31. 12. 2019.				31. 12. 2020.			
	Правна лица		Физичка лица		Правна лица		Физичка лица	
	Број картица	Износ трансакција у 000 КМ	Број картица	Износ трансакција у 000 КМ	Број картица	Износ трансакција у 000 КМ	Број картица	Износ трансакција у 000 КМ
Дебитна	10.922	66.466,35	485.718	2.076.551,53	12.853	71.232,32	395.705	1.839.725,01
Кредитна	875	3.694,54	56.418	80.174,11	582	1.112,88	145.098	494.231,23
УКУПНО:	11.797	70.160,89	542.136	2.156.725,64	13.435	72.345,20	540.803	2.333.956,24

Извор: Агенција за банкарство Републике Српске.

У 2020. години власници картица издатих у Републици Српској реализовали су на АТМ и POS уређајима у иностранству трансакције у вриједности од 218.615.946 КМ. С друге стране, картицама издатим у иностранству на АТМ и POS уређајима банака и трговаца у Републици Српској у 2020. години реализована је вриједност трансакција 349.169.779 КМ.

Имајући у виду наведене показатеље, у Републици Српској је спорији раст и развој тржишта платних картица изазван одређеним правилима пословања која постоје на тржишту у домену плаћања платним картицама и која онемогућавају употребу платних инструмената који узрокују најниже трошкове за све учеснике система. Поменута правила су један од важнијих разлога због којих су трговци дестимулисани у погледу прихватања платне картице као безготовинског инструмента плаћања, што за последицу има смањење обима безготовинских плаћања и већу могућност за појаву сиве економије. Већа употреба безготовинског плаћања, односно платних картица допринијела би смањивању сиве економије, кроз транспарентност финансијских трансакција.

Високи трошкови прихватања платних картица на продајним мјестима су веома битан разлог због којег се, прије свега мали трговци, теже опредјељују за прихватање картичних плаћања и због којег немају POS терминале.

Наиме, у оквиру четвоространог картичног система плаћања, банка прихватилац,

⁶ Према подацима Републичког завода за статистику Републике Српске, број становника у Републици Српској у 2020. години износи 1.136.274 (<https://www.rzs.rs.ba/>).

⁷ Површина Републике Српске износи 24.856 km².

с којом трговац има уговор о прихватању картица, плаћа трговцу новчани износ за продату робу или услугу умањен за трговачку накнаду. Нпр. ако потрошач плати 100 КМ за одређену робу, трговац ће добити 98 КМ, а разлику ће на име трговачке накнаде задржати банка прихватилац. Трговачка накнада је накнада коју трговац плаћа банци прихватиоцу с којом има уговор о прихватању картица за сваку платну трансакцију извршену на основу платних картица. Како у реализацији плаћања коришћењем платних картица учествују трговци различите економске моћи, а тиме и неједнаке преговарачке снаге приликом заснивања конкретног уговорног односа, природно је да се у пракси жељене опште користи у значајној мјери деформишу и прелију у корист јаче уговорне стране, те да очекивани ефекти технолошких иновација неријетко изостану.

Трговачка накнада				
Међубанкарска накнада	Накнада картичне шеме	Накнада процесора	Оперативни трошкови	Маргина банке

Укупна трговачка накнада представља збир неколико (под)накнада, од којих је најзначајнија тзв. међубанкарска накнада. Међубанкарска накнада је накнада коју банка трговца, односно банка прихватилац плаћа банци издаваоцу платне картице (банци купца) приликом сваке куповине робе и услуге који су плаћени уз помоћ платне картице. Поред међубанкарске накнаде, у структури трговачке накнаде налазе се и накнада картичног система (картичне шеме), као и накнада осталих трошкова које банке, стварно, имају из основа: обраде трансакција, тј. процесинга, независно од тога да ли обраду трансакција врше самостално или тај посао екстернализују и користе услуге посебног процесора, и оперативних трошкова. Накнада картичног система јесте накнада коју банка прихватилац плаћања (банка трговца) плаћа конкретној картичној шеми (нпр. Visa, Mastercard) за цјелокупну инфраструктуру те платне картице. Ова накнада је само дио јединственог скупа правила, пракси, стандарда и процедура које успоставља и за које одговара посебно тијело или субјект, тј. организатор конкретне картичне шеме. Уз накнаде картичног система и накнаде стварних трошкова одржавања прихватне мреже, у трговачку накнаду укључена је и одговарајућа маргина банке.

Према расположивим подацима, најзначајнији износ трговачке накнаде односи се на међубанкарску накнаду коју, иако трговци непосредно плаћају банкама, ипак диктирају картичне шеме. Ова накнада представља специфичан механизам за стимулисање издавања картица одређеног картичног брэнда (обично оног који банци издаваоцу нуди највишу међубанкарску накнаду), што представља један од основних разлога због којег, и поред значајног раста промета и броја трансакција, картични системи плаћања нису снижили међубанкарске накнаде за најзаступљенија плаћања и најмасовније коришћене картичне производе. Наиме, картичне шеме, надмећући се већим међубанкарским накнадама, дозвољавају банкама издаваоцима картица да по свакој платној трансакцији (извршеној коришћењем картице конкретне картичне шеме коју је издала та банка) наплаћују све веће износе накнаде од банке трговца, који прихвата плаћање картицом на POS терминалу инсталираном на продајном мјесту, што је познато као ефекат инверзне конкуренције. Банка прихватилац ове трошкове наплаћује од свог клијента – трговца, због чега плаћање картицом за трговца постаје све скупље, иако број издатих картица и број и вриједност платних трансакција расту. С

друге стране, трговац нема могућност да формира више цијене производа уколико се плаћање врши платним картицама, а ниже цијене уколико се плаћање врши готовим новцем, што доводи до општег раста цијена.

У складу са наведеним правилима одређивања међубанкарских накнада произлази да трговац плаћа високе међубанкарске накнаде преко трговачке накнаде банци прихватиоцу и углавном му није познат састав свих трошкова које плаћа. С друге стране, трговац нема могућност да усмјерава купца да плаћање врши картицом која трговцу представља нижи трошак. Посљедично, трговци су дестимулисани у погледу прихватања платних картица као безготовинског инструмента плаћања или, с друге стране, растуће трошкове прихватања платних картица пребацују на купце, што доводи до општег раста цијена.

Поред тога, правила картичних система плаћања или пружалаца платних услуга довела су до ситуације да трговци плаћају јединствену трговачку накнаду без диференцирања картица по висини трошкова и по платним брендovima, те се наметнуло правило да платни брендови са ниским трошковима практично субвенционису употребу платних брендова код којих су трошкови много виши.

Даље, према правилу прихватања свих картица трговац има обавезу да прихвати све картице истог картичног система плаћања, независно од различитих трошкова који су у вези са тим картицама (елемент прихватања свих производа). С друге стране, присутно је правило да трговци морају прихватити све картице независно од тога која је банка издавалац издала картицу (елемент прихватања свих издавалаца).

Дакле, да би се заштитили потрошачи којима је у интересу да се утврди правило да трговци не могу правити разлику међу картицама исте категорије по основу издаваоца или корисника картице, трговцима се намеће правило да прихватају картице свих издаваоца одређене врсте и бренда картице. Међутим, правило прихватања свих производа доводи до ситуације да трговци аутоматски имају обавезу да прихватају картице са високим трошковима ако прихватају картице с ниским трошковима истог бренда, што у пракси треба промијенити.

Све наведене појаве на тржишту, а које се односе на висок ниво међубанкарске накнаде која чини највећи дио трговачке накнаде, затим утврђивање јединствене трговачке накнаде и друга нетранспарентна пословна правила, довеле су до споријег раста и развоја тржишта платних картица, што условљава и мањи обим безготовинских плаћања.

У изради Закона коришћена су законска рјешења, препоруке садржане у релевантним директивама и осталим изворима права ЕУ, те релевантна рјешења упоредног права земаља из окружења:

1) Правни оквир Републике Српске и Босне и Херцеговине:

- Закон о банкама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 4/17 и 19/18),
- Закон о унутрашњем платном промету („Службени гласник Републике Српске“, бр. 52/12, 92/12 и 58/19),
- Закон о платним трансакцијама („Службени гласник Републике Српске“, број 12/01),
- Закон о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“, бр. 29/78, 39/85, 45/89 и 57/89 и „Службени гласник Републике Српске“, бр. 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04),
- Закон о конкуренцији („Службени гласник БиХ“, бр. 48/05, 76/07 и 80/09).

2) Извори права Европске уније:

- Регулатива (ЕУ) 2015/751 Европског парламента и Савјета од 29. априла 2015. о међубанкарским накнадама за платне трансакције на основу платних картица (Текст значајан за ЕГП).

3) Упоредно право земаља из окружења:

- Србија – Закон о међубанкарским накнадама и посебним правилима пословања код платних трансакција на основу платних картица („Службени гласник РС“, број 44/18),
- Хрватска – Закон о проведи Уредби Европске уније из подручја платног промета („Народне новине“, број 50/2016),
- Црна Гора – Закон о међубанкарским накнадама и посебним правилима пословања код платних трансакција у вези са платним картицама.

Имајући у виду све претходно наведено, очекује се да ће усвајањем овог закона бити створене претпоставке за уређење тржишта платних картица, повећање транспарентности накнада које трговци плаћају, смањење коначне цијене трансакција, већи обим безготовинског плаћања, смањење сиве економије и слично.

Правила пословања код платних трансакција на основу платних картица, утврђена Законом, требало би да омогуће трговцима да јасно знају колике трошкове плаћају за прихватање различитих платних картица и на основу тих података да бирају које ће платне картице прихватити као средство плаћања на својим продајним мјестима. Осим тога, разумно је претпоставити да ће се трговци, у складу са својом пословном политиком, одређити за пословну сарадњу са оним пружаоцима платних услуга који им понуде повољније услове за прихватање платних картица.

Такође, очекује се да ће, као резултат конкуренције између пружаоца платних услуга и картичних система плаћања, доћи до појефтињења и бржег развоја безготовинских плаћања, са свим предностима тих плаћања за друштво у цјелини.

У складу са наведеним, предлаже се разматрање и усвајање Закона о међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица.

V ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОЖЕНИХ РЈЕШЕЊА

Чланом 1. дефинисан је предмет Закона. Предвиђено је да се овим законом уређују међубанкарске накнаде које се наплаћују при извршавању платних трансакција на основу платних картица у Републици Српској. Платним трансакцијама на основу платних картица у Републици Српској сматрају се трансакције код којих је пружалац платних услуга платиоца и пружалац платних услуга трговца овлашћена организација за обављање послова платног промета у смислу закона којима се уређује закон о унутрашњем платном промету (банке са сједиштем у Републици Српској, филијале банака из Федерације БиХ и Брчко Дистрикта БиХ које имају дозволу Агенције за банкарство Републике Српске и други субјекти који обављају послове платног промета за овлашћене организације у складу са овим законом).

Чланом 2. прописано је да се одредбе овог закона примјењују и на платне трансакције које се извршавају на основу платних картица код којих је један од пружалаца платних услуга лице обухваћено предметом овог закона, тј. овлашћена организација обављање послова платног промета у смислу закона којим се уређује унутрашњи промет и други пружалац платних услуга је лице које има дозволу надлежног органа за обављање послова платног промета у Федерацији БиХ, односно Брчко Дистрикту БиХ. Намјера је да не дође до угрожавања принципа јединственог

економског простора у области платног промета, те обезбјеђења једнаких услова пословања банака у оба ентитета у БиХ. Даље, предмет овог закона су и посебна правила пословања у вези са издавањем и прихватањем платних инструмената заснованих на тим картицама. Такође, прописано је да се одредбе Закона не примјењују на платне трансакције које се извршавају на основу посебних инструмената који се могу користити само ограничено, односно који подразумевају коришћење картице само у просторијама субјекта који издаје картице или у ограниченој мрежи продаваца робе и услуга, као и инструменти које издају субјекти из јавног сектора ради остваривања одређених социјалних и фискалних циљева. Примјери ових инструмената су картице које послодавац издаје запосленима искључиво за плаћање топлотог obroка у властитом ресторану, картице које његовом имаоцу омогућавају куповину робе само у просторијама издаваоца картице, подразумевајући прикупљање и коришћење бодова, картице за куповину горива и других производа на бензинским станицама, затим чланске картице које имаоцима омогућавају плаћање робе и услуга које нуди одређени клуб или субјект, карте за јавни превоз, карте за паркирање, ваучери за исхрану или ваучери за одређене услуге који се некад издају на основу посебних закона да би се остварили одређени циљеви социјалне или фискалне политике (нпр. електронске картице које је издавао Фонд солидарности за обнову Републике Српске, туристички ваучери које је издавало Министарство трговине и туризма итд.).

Чланом 3. дефинисани су појмови коришћени у овом закону. Најзначајнији међу њима су појмови нето накнада, трговачка накнада, платна картица, платне трансакције на основу платне картице и картичног система плаћања. Поједини појмови имају исто значење одређено у Закону о платним трансакцијама и Закону о унутрашњем платном промету. Нето накнада је дефинисана као укупан износ новчаних средстава, попушта (олакшица) или других врста подстицаја које издавалац прима од картичних система плаћања, прихватиоца или било ког другог посредника у вези с платним трансакцијама на основу платних картица и повезаним активностима, који је умањен за износ новчаних средстава, попушта (олакшица) или других врста подстицаја које издавалац даје картичним системима плаћања у вези с тим трансакцијама и активностима. Појам нето накнаде је потребно дефинисати како би се банке издаваоци онемогућиле да кроз различита додатна примања у вези с платним картицама од картичних система плаћања, прихватиоца или било ког другог посредника заобилазе прописана ограничења висине међубанкарских накнада. Сви додатни приходи издаваоца, укључујући маркетиншке подстицаје, попусте, олакшице и друго треба да улазе у састав међубанкарске накнаде. Трговачка накнада је дефинисана као накнада коју прихватиоцу плаћа трговац у вези с платном трансакцијом на основу платне картице. Платна картица је врста платног инструмента која се користи за иницирање платне трансакције. Затим, платни инструмент заснован на платној картици је сваки платни инструмент, укључујући и платну картицу, рачунар, мобилни телефон или било које друго техничко средство које садржи платну апликацију, који омогућава платиоцу да иницира платну трансакцију на основу платне картице. Под појмом кредитна картица подразумева се платна картица која се користи за иницирање трансакције кредитном картицом, док је трансакција кредитном картицом платна трансакција на основу платне картице код које се платилац задужује за износ трансакције у цијелости или дјелимично на унапријед утврђени календарски дан, у складу са условима утврђеним уговором о издавању кредитне картице, без обзира на то да ли се обрачунава и плаћа камата. Појмом дебитна картица обухваћена је и картица са унапријед уплаћеним средствима (припејд картица) на којој је похрањен електронски новац, који има значење дефинисано у закону о унутрашњем платном промету. Даље, пословна картица је платна картица издата пословним

субјектима која је ограничена за употребу само у пословне сврхе, а плаћања извршена њеном употребом врше се на терет ових лица. Платна трансакција на основу платне картице јесте платна трансакција која се иницира и извршава на основу употребе платне картице путем картичног, телекомуникационог, дигиталног или информационо-технолошког уређаја или софтвера, у складу с пословним правилима картичних система плаћања и коришћењем инфраструктуре тих система, а која се не сматра кредит (енгл. Credit) трансфером или дебит (енгл. Debit) трансфером у смислу закона којим се уређују платне трансакције. Тако се платном трансакцијом на основу платне картице сматрају, између осталих, трансакције на продајном мјесту трговца уз физичко присуство платне картице или мобилног телефона у коме је у електронском облику садржана платна картица и трансакције извршене „на даљину”, као што је случај код плаћања робе или услуга путем интернета. Прихватилац је пружалац платних услуга, односно овлашћена организација за обављање послова платног промета у смислу закона којим се уређује унутрашњи платни промет, који се у складу са уговором закљученим са примаоцем плаћања обавезао да пружа платне услуге прихватања платних трансакција на основу платне картице и извршавања тих платних трансакција ради преноса новчаних средстава примаоцу плаћања. Издавалац је пружалац платних услуга, односно овлашћена организација за обављање послова платног промета у смислу закона којима се уређује унутрашњи платни промет, који се у складу са уговором закљученим са платиоцем, обавезао да том лицу пружа платне услуге издавања платног инструмента за иницирање платних трансакција на основу платних картица и извршавања тих платних трансакција. Прималац плаћања, односно повјерилац или трговац је физичко или правно лице које је одређено као прималац новчаних средстава која су предмет платне трансакције на основу платне картице. Картични систем плаћања означава јединствен скуп правила, пракси, стандарда и/или оперативних смјерница за извршавање платних трансакција на основу платних картица, а обухвата и посебно тијело, организацију или субјекта који доносе одлуке о пословању овог система и одговорни су за пословање тог система. Даље, четворострани картични систем плаћања је картични систем плаћања у којем постоје четири стране: корисник картице, односно платилац, трговац, банка издавалац и банка прихватилац (нпр. Visa, Mastercard) и у којем се платне трансакције на основу платних картица извршавају са рачуна платиоца на рачун примаоца плаћања уз посредовање картичног система плаћања, издаваоца на страни платиоца и прихватиоца на страни примаоца плаћања. Тространи картични систем плаћања јесте картични систем плаћања у којем је иста банка и издавалац и прихватилац картице (нпр. Diners, American Express) и који непосредно пружа услугу прихватања и издавања платне картице и у оквиру кога се извршавају платне трансакције на основу платних картица. Тространи картични систем плаћања који другом пружаоцу платних услуга да овлашћење да издаје платне инструменте засноване на платној картици и/или да прихвата платне трансакције на основу ових платних инструмената, односно који те платне инструменте издаје с партнером у оквиру споразума о кобрендирању или преко заступника – сматра четвоространим картичним системом плаћања. Међубанкарска накнада која се плаћа за платну трансакцију на основу платне картице има утицај код четвоространог картичног система плаћања, јер значајно утиче на формирање и висину трговачке накнаде, док код тространог картичног система иста није присутна.

Члан 4. прописује да се на питања која нису уређена овим законом примјењују одредбе закона којима се уређују унутрашњи платни промет и платне трансакције.

Чланом 5. дефинисана је међубанкарска накнада и ограничење висине међубанкарске накнаде. Прописано је да горња граница међубанкарске накнаде код трансакције дебитном картицом не може бити виша од 0,2% вриједности извршене

транзакције, док међубанкарска накнада код транзакције кредитном картицом не може бити виша од 0,3% вриједности извршене транзакције, а што је у складу са Регулативом (ЕУ) 2015/751. Како не би дошло до избјегавања наведеног ограничења, утврђено је да се сваки уговорени износ новчаних средстава, укључујући нето накнаду, који има исти предмет и/или ефекат као међубанкарска накнада, а који издавалац прима од картичних система плаћања, прихватиоца или било ког другог посредника у вези са платним транзакцијама на основу платних картица или повезаних активности сматра дијелом међубанкарске накнаде. Ради праћења примјене ових ограничења, прописано је да су пружаоци платних услуга дужни да Агенцији за банкарство Републике Српске достављају податке о међубанкарским накнадама, а Агенција доноси акт којим прописује садржину, рокове и начин достављања података. Такође, дефинисани су изузеци од примјене одредаба овог члана.

Чланом 6. дефинисана су правила која се односе на избор платног бренда и платне апликације, те да издавалац има право да укључи два или више различитих платних брендова или платних апликација на платном инструменту на основу платне картице. На примјер, ово је случај када би потрошачу била издата платна картица која се може користити у мрежи два различита картична система плаћања (нпр. ако имамо два платна бренда Cardpay и PayCard, платна картица би пружала могућност да корисник иницира платну транзакцију коришћењем било ког од та два бренда). Такође, потрошач има право, приликом закључивања уговора о платној услузи, да му се изда платни инструмент заснован на платној картици са два или више платних брендова, ако пружалац платних услуга нуди такву услугу. Даље, прописано је да се картичним системима плаћања забрањује увођење правила којима се издавалац платне картице спречава или ограничава да на једну платну картицу укључи два или више различитих платних брендова. С друге стране, пружалац платних услуга дужан је да у примјереном року, прије закључења уговора о платној услузи, потрошачу достави јасне и објективне информације о платним брендovima са којим је та услуга повезана, као и о њиховим карактеристикама, што би, између осталог, требало да омогући бољу информисаност потрошача о томе када му је погодније да користи један, а када други платни бренд. Трговац, односно прималац плаћања може употребљавати аутоматски механизам којим се врши избор одређеног платног бренда или платне апликације (нпр. оног чије коришћење трговцу одговара због нижих трошкова), али нема право да ограничи платноца да изабере платни бренд или платну апликацију који би били различити од оних који су одабрани тим аутоматским механизмом, под условом да тај прималац плаћања прихвата изабрани платни бренд или платну апликацију.

Чланом 7. прописано је раздвајање накнада, чиме ће се увести транспарентност накнада које банка прихватилац наплаћује трговцу и омогућити јачање преговарачке позиције трговца, прије свега малог трговца. Наиме, укида се претпостављено правило јединственог обрачуна накнада, гдје прихватилац обрачунава јединствену накнаду за све или више врста платних картица и платних брендова које тај прималац плаћања прихвата, тако да картице са нижом међубанкарском накнадом субвенционишу употребу „скупљих“ картица. У складу са напријед наведеним, прописана је обавеза прихватиоца да примаоцу плаћања нуди и обрачунава појединачно трговачке накнаде за различите врсте платних картица и различите брендове за чију се употребу плаћају различите међубанкарске накнаде и/или различите накнаде картичних система плаћања, осим ако је прималац плаћања од прихватиоца захтијевао да му обрачунава јединствену накнаду за све или више врста платних картица и платних брендова које тај прималац плаћања прихвата. У уговору о платној услузи који закључује са примаоцем плаћања, прихватилац је дужан да појединачно прикаже информације о износу свих накнада

(трговачка накнада, међубанкарска накнада и накнада картичног система плаћања), и то за све платне брендове и врсте платних картица, осим ако је прималац плаћања захтијевао другачије поступање прихватиоца. Банка прихватилац ће имати обавезу да сваку збирну накнаду, попут трговачке, прикаже рашчлањено.

Чланом 8. дефинисана су правила која се односе на праксу прихватања свих картица. Пружаоци платних услуга и картични системи плаћања намећу трговцима правило да прихватају све платне картице истог бренда, без обзира на различите трошкове тих картица (правило прихватања свих производа) и без обзира на банку издаваоца (правило прихватања картица свих издавалаца). Правило прихватања картица свих издавалаца је оправдано, јер онемогућава трговце да праве разлику између банака које су издале одређену картицу, те пружа сигурност корисницима платних картица да ће њихова платна картица бити прихваћена уколико трговац прихвата такву картицу. Трговци се могу обавезати да прихватају картице свих издавалаца на које се односи ограничена међубанкарска накнада, ако су издате у оквиру истог бренда и исте врсте платне картице (дебитна или кредитна картица), чиме се потрошачу даје могућност да поуздано зна гдје може користити своју платну картицу. Међутим, правило прихватања свих производа често има за циљ обавезу трговца да прихвата картице с високим трошковима ако прихвата картице с ниским трошковима истог бренда, односно обавезује трговце да прихватају све картице истог бренда. Законом се укида правило прихватања свих производа, те се трговцима даје могућност избора код прихватања платних картица, и то у корист картица с ниским трошковима, што значи да трговци који, на примјер, прихватају дебитне картице неће више имати обавезу да прихватају кредитне картице. Даље, уколико трговац одлучи да не прихвати све платне инструменте засноване на платним картицама одређеног картичног система плаћања, дужан је да о томе јасно и недвосмислено обавијести своје купце. Истовремено, уводи се правило да је издавалац дужан да обезбиједи да платни инструмент заснован на платној картици буде електронски и визуелно препознатљив, на начин који омогућава трговцу и платиоцу да недвосмислено идентификују платни бренд и врсту платне картице коју је платилац изабрао.

Чланом 9. прописан је недозвољени утицај на примаоца плаћања код употребе платних инструмената. Наиме, утврђено је да прихватиоци или картични системи плаћања не могу примаоцу плаћања забранити да усмјери потрошача на употребу било ког платног инструмента (нпр. због нижих трговачких накнада), да даје предност платном инструменту одређеног картичног система плаћања и да обавијести платиоца о накнадама које прималац плаћања прихватиоцу. На овај начин се трговцима омогућава да своје купце усмјере на коришћење платних инструмената који су за њега повољнији, односно даје се могућност трговцима да својим купцима предложи да плате одређеним платним инструментом, да дају попусте и друге погодности за плаћања одређеним инструментом, да обавијесте потрошача о накнадама које плаћају за одређени инструмент и слично. С друге стране, примаоци плаћања не могу да наплате посебну накнаду за коришћење одређеног инструмента/картице. Даље, прописано је да банка не може закључивање уговора о прихватању и извршавању платних трансакција на основу платне картице са примаоцем плаћања условити пружањем услуге плаћања са повратом готовине, као и да прималац плаћања има право на накнаду за пружање услуге плаћања са повратом готовине у складу са закљученим уговором о прихватању и извршавању платних трансакција на основу платне картице са банком и законом којим се уређују облигациони односи. С тим у вези, прописано је да је банка прихватилац дужна да примаоца плаћања информисе о висини накнаде коју наплаћује од банке издаваоца по основу услуге плаћања са повратом готовине.

Чланом 10. прописане су информације за примаоца плаћања о појединачним платним трансакцијама на основу платних картица, тако што се унапређује транспарентност накнада које банка прихватилац наплаћује трговцу. Наиме, банка прихватилац дужна је да примаоцу плаћања након извршења појединачне трансакције на основу платне картице достави, између осталог, и информације о износима трговачке накнаде, међубанкарске накнаде и накнаде картичног система плаћања које се односе на ту трансакцију. Међутим, уговором између прихватиоца и примаоца плаћања може се утврдити да ће се информације о овим накнадама приказивати збирно, као и да ће се приказивати периодично, с тим што се накнаде морају учинити доступним најмање једном мјесечно.

Чланом 11. прописана је заштита права и интереса корисника физичког лица, те је дефинисано да, ако се издавалац или прихватилац не придржавају одредаба овог закона или прописа донесених на основу овог закона, корисник платних услуга које су предмет овог закона има право на заштиту својих права и интереса, у складу са законом којим се уређује унутрашњи платни промет и законом којим се уређује пословање банака, а којим је уређена област заштите права и интереса корисника финансијских услуга. На поступак остваривања заштите права и интереса корисника платних услуга примјењују се одредбе закона којим се уређује пословање банака, а којим је уређена област заштите корисника финансијских услуга које се односе на остваривање заштите права и интереса корисника финансијских услуга.

Чланом 12. прописано је да Агенција за банкарство Републике Српске врши надзор над примјеном одредаба овог закона код банака на начин и у поступку који су прописани законом којим се уређује пословање банака, закона којим се уређује унутрашњи платни промет, закона којим се уређују платне трансакције, другим законима, као и прописима донесеним на основу овог и других закона. Агенција врши надзор над примјеном одредаба овог закона и код осталих пружалаца платних услуга и јавног поштанског оператера на начин и у поступку који су прописани законом којим се уређује унутрашњи платни промет и посебним законима. Истичемо да неке небанкарске финансијске институције већ постоје и њихово пословање уређено је посебним законима. Министарство финансија анализира претпоставке за увођење других пружалаца платних услуга ради повећања конкуренције на тржишту платних услуга, те успостављање надзора над пословањем ових пружалаца платних услуга на тржишту платних услуга који би вршила Агенција за банкарство Републике Српске, у складу са директивама Европске уније и прописима земаља у окружењу. Агенција, сходном примјеном закона којим се уређује унутрашњи платни промет, закона којим се уређују платне трансакције, закона којим се уређује пословање банака и других посебних закона, врши контролу над примјеном одредаба овог закона од стране картичних система плаћања, процесора и других пружалаца техничких услуга којима се подржава извршавање платних трансакција које су предмет Закона. У поступку контроле, предложено је да Агенција може изрећи сљедеће мјере: наложити усклађивање пословања са овим законом, привремено забранити пружање једне или више услуга, у трајању од највише годину дана и поднијети захтјев надлежном органу за покретање принудне ликвидације. Имајући у виду чињеницу да сви субјекти који учествују у извршењу одређене платне трансакције на основу платне картице нису нужно регистровани у Републици Српској, надзор над примјеном одредаба Закона односи се и на оне субјекте, односно лица која немају сједиште у Републици Српској или пословну јединицу уписану у регистар надлежног органа у Републици Српској. Наведени субјекти су дужни да обавијесте Агенцију о свом пословном имену, сједишту и начину на који ће се с њима обављати комуникација, да са Агенцијом сарађују и да јој на њен захтјев

достављају све тражене податке и документацију у вези с примјеном одредаба Закона. Значи да ће Агенција за банкарство Републике Српске, први пут, вршити надзор над међународним картичним системима плаћања у дијелу пословања који се односи на Републику Српску.

Чланом 13. дефинисано је да надзор над примјеном одредаба овог закона и инспекцијски надзор који се односе на трговце као примаоце плаћања врше надлежни органи одређени законом којим се уређује заштита потрошача и органи надлежни за инспекцијски надзор у складу са законом којим се уређује рад инспекција у Републици Српској.

Чл. 14. и 15. прописани су прекршаји и утврђени распони новчаних казни за пружаоце платних услуга и примаоце плаћања, као и за њихова одговорна лица.

Чланом 16. прописано је привремено одступање од прописане висине међубанкарске накнаде, тако што је предвиђено да ће се висина међубанкарских накнада фазно смањивати, при чему су узети у обзир ефекти које би наведено снижавање могло да има на приходе банака које су издаваоци и прихватиоци платних картица. Прописано је да пружалац платне услуге може у року од три мјесеца од ступања на снагу овог закона нудити и наплатити међубанкарску накнаду у износу која није већа од 0,5% за дебитне картице и 0,6% за кредитне картице.

Чланом 17. прописано је да ће платни инструменти засновани на платној картици издати до дана истека рока за усклађивање пружаоца платних услуга са овим законом важити до истека рока важења који је означен на тим инструментима, да се не би стварали додатни трошкови у вези с примјеном члана 8. став 6. Закона.

Чланом 18. прописано је да ће Агенција донијети подзаконски пропис о садржини, роковима и начину достављања података о међубанкарским накнадама, и то најкасније у року од мјесец дана од дана ступања на снагу Закона.

Чланом 19. прописано је да су пружаоци платних услуга дужни да своје пословање и унутрашње акте ускладе са одредбама овог закона у року од три мјесеца од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 20. прописано је да Закон ступа на снагу три мјесеца од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Српске“.

VI РАЗЛИКЕ ПРИЈЕДЛОГА У ОДНОСУ НА НАЦРТ ЗАКОНА

Народна скупштина Републике Српске разматрала је и усвојила Нацрт закона о међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица на Деветнаестој редовној сједници Народне скупштине Републике Српске, одржаној 1. децембра 2021. године, те донијела Закључак број: 02/1-021-971/21, којим је задужила Одбор за финансије и буџет да организује и спроведе стручну расправу и да уз Приједлог закона достави Народној скупштини Републике Српске извјештај о резултатима стручне расправе са мишљењима и приједлозима изнесеним на расправи.

На стручној расправи, која је одржана 21. децембра 2021. године, осим представника Министарства финансија Републике Српске учествовали су и чланови Одбора за финансије и буџет, представници Републичког секретаријата за законодавство, Агенције за банкарство Републике Српске, Поште Српске, Привредне коморе Републике Српске, Удружења потрошача „Реакција“ и представници појединих банака.

Такође, представници Министарства финансија су 25. јануара 2022. године одржали састанак у Привредној комори Републике Српске са представницима трговаца и хотелијера, који су истакли значај доношења овог закона и ограничавања висине

међубанкарске накнаде јер исти имају високе трошкове накнаде за прихватање платних картица.

Обрађивач Закона је додатно размотрио поједина рјешења утврђена Нацртом закона, анализирајући примједбе и сугестије које је доставило Удружење банака Босне и Херцеговине и Mastercard Europe S.A., те узимајући у обзир дискусију вођену на стручној расправи, на основу чега је израђен Приједлог закона са најважнијим измјенама у односу на Нацрт закона.

У наставку су наведене најважније измјене Приједлога у односу на Нацрт закона, са образложењем:

– у члану 2. у ставу 1. извршена је корекција техничке природе ради прецизирања норме;

– у члану 3. извршено је брисање појма електронски новац, јер је у ставу 2. овог члана прописано да поједини појмови који су дефинисани у законима којима се уређују платне трансакције и унутрашњи платни промет имају исто значење и у овом закону, ако није другачије одређено овим законом. Појам електронског новца је дефинисан у Закону о унутрашњем платном промету;

– у члану 9. у ставу 4. прецизније је прописано да прималац плаћања има право на накнаду, односно провизију од стране банке прихватиоца по основу пружања услуге плаћања са повратом готовине умјесто надокнаде стварних трошкова за пружене услуге. У том смислу допуњен је члан 9. ставом 5. на начин да је прихватилац дужан да примаоца плаћања информисе о висини накнаде коју наплаћује од издаваоца по основу услуге плаћања са повратом готовине, а све с циљем повећања транспарентности накнада које трговци имају право да наплате од банке прихватиоца.

Приликом израде Приједлога закона, обрађивач Закона је разматрао и друге приједлоге за измјене Закона, али их није прихватио из сљедећих разлога:

1) примједбе дате на чл. 7. и 10. Нацрта закона којима се указује да банке не могу подржати раздвајање накнада и достављање информација за примаоца плаћања о појединачним платним трансакцијама на основу платних картица у контексту прекомјерне обраде података и немогућности системске подршке истих.

- Примједба није прихваћена јер правила предложена у чл. 7. и 10. требало би да трговцима пруже јасан увид у трошкове прихватања платних картица, те да им достављени подаци омогуће да бирају које ће платне картице прихватити као средство плаћања на својим продајним мјестима. Даље, претпоставља се да ће се трговци, у складу са својом пословном политиком, а с циљем смањења трошкова прихватања различитих платних картица, определијелити са пословну сарадњу са банком која нуди повољније услове за прихватање платних картица. Такође, на састанку одржаном у Привредној комори Републике Српске са представницима трговаца и туристичких субјеката истакнут је значај транспарентног извјештавања о свим накнадама које наведени субјекти плаћају за прихватање различитих платних картица.

Предложене одредбе чл. 7. и 10. Нацрта закона у складу су са чл. 9. и 12. Регулативе (ЕУ) бр. 2015/751.

VII ПРОЦЈЕНА УТИЦАЈА ЗАКОНА, ДРУГИХ ПРОПИСА И ОПШТИХ АКТА НА УВОЂЕЊЕ НОВИХ, ИЗМЈЕНУ ИЛИ УКИДАЊЕ ПОСТОЈЕЋИХ ФОРМАЛНОСТИ КОЈЕ ОПТЕРЕЂУЈУ ПРИВРЕДНО ПОСЛОВАЊЕ

Увидом у спроведени процес методологије кратке процјене утицаја прописа на Приједлог закона о међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица, Министарство привреде и предузетништва, у Мишљењу број: 18.06-020-493/22 од 21. фебруара 2022. године, констатује сљедеће:

– Доношење овог закона је предвиђено Програмом рада Владе Републике Српске и Програмом рада Народне скупштине Републике Српске за 2021. годину.

– Обрађивач је анализирао постојеће стање и дефинисао проблем у Обрасцу о спровођењу скраћеног ПУП-а у припреми и изради Приједлога и исти је саставни дио „Разлога за доношење закона“.

– Обрађивач је дефинисао циљеве који се желе постићи доношењем закона.

– Обрађивач је навео да је преднацрт овог закона објављен на интернет страници Министарства финансија, те да су обављене консултације и стручна расправа са релевантним институцијама, пословним сектором и удружењем потрошача.

– Код утврђивања опција за рјешење проблема, обрађивач је навео да нису разматране друге опције за рјешење проблема.

У вези са утицајем на пословно окружење, обрађивач је навео да ће примаоци плаћања, односно трговци, имати повољнији положај приликом закључивања уговора са прихватиоцем плаћања, у погледу одлучивања о прихватању свих картица или других платних инструмената одређеног картичног система плаћања. Очекује се да ће Приједлог допринијети заштити и стимулацији „малих и средњих“ прималаца плаћања и развоју безготовинског плаћања. Приједлогом се ограничава висина међубанкарске накнаде на износ који је нижи од тренутно актуелног износа, што ће позитивно утицати на примаоце плаћања. Имајући у виду, да значајан дио трговачке накнаде чини међубанкарска накнада, може се очекивати смањење трошкова прихватања платних картица, које примаоци плаћања имају према прихватиоцу плаћања. С обзиром на ефекте снижавања међубанкарских накнада на приходе пружалаца платних услуга, предвиђено је да закон почне да се примјењује шест мјесеци од његовог ступања на снагу, те се очекује да пружаоци платних услуга сагледају своје пословне моделе у дијелу пословања са платним картицама, као и своје приходе и расходе по основу тог сегмента пословања. Међутим, на средњи и дуги рок, очекује се повећање броја ПОС терминала и броја платних трансакција, чиме ће се евентуално мањи приходи пружалаца платних услуга по основу међубанкарских накнада, у почетном периоду примјене овог закона, надокнадити или ће се укупни приходи од пословања платним картицама повећати, услед ефекта економије обима.

У вези са утицајем на јавне буџете, обрађивач је навео да се очекује позитиван утицај на републички буџет, као резултат побољшања пословања привредних субјеката који прихватају платне картице као безготовински инструмент плаћања.

У вези са социјалним утицајима, обрађивач је навео да се очекује позитиван утицај на потрошаче. Наиме, очекује се да ће ниже међубанкарске накнаде, а посљедично и трговачке накнаде довести до смањења трошкова пословања трговаца, односно прималаца плаћања и индиректно до снижавања цијена. Позитиван утицај се огледа и у погледу доступности информација, с обзиром на то да је пружалац платних услуга дужан да, у примјереном року прије закључења уговора о платној услузи, потрошачу достави јасне и објективне информације о платним брендovima и њиховим карактеристикама.

У вези са утицајем на животну средину, обрађивач је навео да Приједлог не утиче на животну средину.

Када је у питању спровођење прописа, обрађивач је навео да су за примјену закона одговорни: банке, трговци као примаоци плаћања, Агенција за банкарство Републике Српске, надлежни органи за заштиту потрошача и органи надлежни за инспекцијски надзор.

Приједлогом закона о међубанкарским накнадама код платних трансакција на основу платних картица нису прописане формалности за грађане и пословни сектор у Републици Српској.

Министарство привреде и предузетништва утврдило је да је обрађивач, приликом примјене скраћеног процеса процјене утицаја прописа, поступио у складу са методологијом прописаном у т. VI и VIII Одлуке о спровођењу процјене утицаја прописа у поступку израде прописа.

VIII ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА И ЕКОНОМСКА ОПРАВДАНОСТ ДОНОШЕЊА ЗАКОНА

За спровођење овог закона нису потребна додатна средства из буџета Републике Српске.